

A Review of Audit Research in Iran

Samira Nateghi¹, Kaveh Mehrani², Arash Tahriri³

Abstract: The main purpose of this study is to provide a comprehensive picture of the current status of audit research in Iran. In addition, this study seeks to present more clear directions about the research opportunities by examining the trends of research themes overtime as well as identifying research areas which have been less considered by researchers. This paper reviews 457 audit research articles published in 16 accounting and auditing scientific journals as well as publications of economic, management and financial groups from 1992 to autumn of 2017. In order to make a literature review map, the conceptual framework of the articles was examined and independent and dependent variables were identified. Based on the matrix of relations examined in the papers, a comprehensive conceptual framework of audit research in Iran was obtained and 11 research areas were identified along with the frequency of studied relationships in each area. More than 60% of the research has used the archival method and 33% of the research has used the survey method. Audit quality has been a major part of past studies and 70 percent of the research conducted in this area has examined the consequences of audit quality. After audit quality, audit fees and auditors' opinions are ranked second and third. Professional Skepticism, judgment and decision making, fraud, ethics, and professional conduct have been less considered by researchers.

Keywords: *Auditing, Future research directions, Narrative review, Research areas, Review study.*

---

1. MSc. in Accounting, Faculty of Management, University of Tehran, Tehran, Iran

2. Associate Prof. in Accounting, Faculty of Management, University of Tehran, Tehran, Iran

3. Associate Prof. in Accounting, Faculty of Management, University of Tehran, Tehran, Iran

---

Submitted: 14 / August / 2017

Accepted: 26 / December / 2017

Corresponding Author: Arash Tahriri

Email: arashtahriri@ut.ac.ir

Citation: Nateghi, S., Mehrani, K., & Tahriri, A. (2018). A Review of Audit Research in Iran. *Journal of Accounting and Auditing Review*, 25(1), 159-179.

مروری بر پژوهش های حسابداری در ایران

سمیرا ناطقی^۱، کاوه مهرانی^۲، آرش تحریری^۳

چکیده: هدف اصلی پژوهش حاضر، ارائه تصویری جامعی از وضعیت فعلی پژوهش های حسابداری در ایران است. همچنین در این پژوهش تلاش می شود که با بررسی روند پیشرفت حوزه های تحقیقات حسابداری طی زمان و شناسایی حوزه هایی که تا کنون محققان کمتر به آن توجه کرده اند، نگرش روشن تری درباره فرصت های مطالعاتی آینده فراهم شود. در این پژوهش ۴۵۷ مقاله حسابداری چاپ شده در ۱۶ نشریه علمی پژوهشی و علمی ترویجی در گروه های حسابداری و حسابرسی، اقتصاد، مدیریت و مالی از سال ۱۳۷۱ تا پاییز ۱۳۹۶ مرور شده است. به منظور تدوین نقشه ادبیات پژوهش، ضمن بررسی چارچوب مفهومی مقاله ها، متغیرهای مستقل و وابسته هر پژوهش شناسایی شد. بر اساس ماتریس روابط بررسی شده در مقاله ها، چارچوب مفهومی جامعی از پژوهش های حسابداری در ایران به دست آمد و ۱۱ حوزه تحقیقاتی همراه با فراوانی روابط بررسی شده در هر حوزه، شناسایی شد. بیش از ۶۰ درصد تحقیقات از روش آرشویی و ۳۳ درصد از روش پیمایشی استفاده کرده اند. کیفیت حسابداری بخش عمده مطالعات گذشته (۷۰ درصد) را به خود اختصاص داده است. پس از کیفیت حسابداری، حق الزحمه حسابداری و اظهار نظر حسابرس در رتبه های دوم و سوم قرار دارند. همچنین محققان به حوزه هایی همانند تردید حرفه ای، قضاوت و تصمیم گیری، تقلب، اخلاق و رفتار حرفه ای کمتر توجه کرده اند.

واژه های کلیدی: جهت گیری تحقیق های آتی، حسابداری، حوزه های تحقیق، مرور روایتی، مطالعه مروری.

۱. کارشناس ارشد حسابداری، دانشکده مدیریت، دانشگاه تهران، تهران، ایران

۲. دانشیار حسابداری، دانشکده مدیریت، دانشگاه تهران، تهران، ایران

۳. استادیار حسابداری، دانشکده مدیریت، دانشگاه تهران، تهران، ایران

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۶/۰۵/۲۳

تاریخ پذیرش نهایی مقاله: ۱۳۹۶/۱۰/۰۵

نویسنده مسئول مقاله: آرش تحریری

E-mail: arashtahriri@ut.ac.ir

مقدمه

با گسترش چشمگیر حرفه حسابرسی، تحقیقات حسابرسی نیز به میزان شایان توجهی افزایش یافته است. شمار رو به افزایشی از مقاله‌های حسابرسی در کنفرانس‌های بین‌المللی ارائه شده‌اند و مجله‌های جدیدی به انتشار مقاله‌های تحقیقاتی علمی در حوزه حسابرسی اختصاص یافته‌اند که برای نمونه می‌توان به ظهور مجله «حسابرسی: نشریه عمل و نظریه»^۱ در سال ۱۹۸۱ و «مجله بین‌المللی حسابرسی»^۲ در سال ۱۹۹۷ اشاره کرد. با توجه به مقاله‌های تحقیقاتی بی‌شماری که به چاپ می‌رسند، حتی برای محقق پرانرژی نیز به‌روز نگه داشتن اطلاعات متناسب با آخرین شواهد به‌دست آمده از تحقیقات، امکان‌پذیر نیست (پتی کرو و رابرت، ۲۰۰۶: ۷).

در کنار رشد روزافزون تعداد مطالعات حسابرسی، تحقیقات حسابرسی مجموعه گسترده‌تری از تم‌های تحقیقاتی را دربر گرفته و با به‌کارگیری تئوری‌ها و روش‌شناسی‌های وسیع‌تر، حوزه حسابرسی را غنی‌تر کرده است (لسیج و وچلر، ۲۰۱۲). با توجه به پیچیدگی رو به رشد تحقیقات حسابرسی، مطالعه مروری در حوزه تحقیقات حسابرسی ضروری به نظر می‌رسد. مطالعه مروری به ایجاد بینش‌های نوین و مشاهده تصویر جامع از پژوهش‌ها منجر می‌شود و به انبوهی از تحقیقات معنا می‌بخشد، به‌گونه‌ای که خواننده از مطالعه تک‌تک تحقیقاتی که در خصوص یک موضوع خاص وجود دارد، بی‌نیاز می‌شود (آویارد، ۲۰۱۰).

با اینکه در داخل کشور نیز تحقیقات زیادی در زمینه حسابرسی انجام شده، تا کنون پژوهشی در رابطه با مرور مطالعات پیشین صورت نگرفته است. بنابراین منبع اطلاعاتی جامعی که نشان دهد حوزه‌های پژوهش در حسابرسی چیست، محققان ایرانی درباره چه موضوعاتی کار کرده‌اند، به چه موضوعاتی بیشتر پرداخته‌اند یا به کدام‌یک از حوزه‌های حسابرسی توجه کمتری داشته‌اند، در دسترس نیست. از این رو، در مطالعه حاضر به مرور پژوهش‌های حسابرسی در ایران و ارائه چارچوب مفهومی جامعی از این تحقیقات پرداخته شده است. ارائه چنین چارچوبی، ضمن سازماندهی تحقیقات حسابرسی در ایران، برای شناخت تکامل حوزه‌های تحقیقاتی طی زمان، ارزیابی وضعیت فعلی تحقیقات و شناسایی حوزه‌های تحقیقاتی نوظهور مفید است و انجام تحقیقات حسابرسی در آینده را تسهیل می‌کند.

1. Auditing: a Journal of Practice and Theory
2. International Journal of Auditing

پیشینه پژوهش

مطالعات مروری و نقش آنها در انتقال اطلاعات

پژوهش مروری، مطالعه جامع و تفسیر متن‌هایی است که موضوع خاصی را بررسی می‌کنند؛ از این رو هدف محقق در این نوع پژوهش، یافتن متن‌های مرتبط با موضوع تحقیق و جست‌وجو برای مرور آن است تا درک خود را از تحقیق‌ها و روش‌هایی که پیش از این در حوزه مد نظر به کار رفته‌اند، نشان دهد (آویارد، ۲۰۱۰). پتی کرو و رابرت (۲۰۰۶) مطالعات مروری را در سه گروه طبقه‌بندی و تعریف کرده‌اند که در جدول ۱ مشاهده می‌شود.

جدول ۱. طبقه‌بندی مطالعات مروری

تعریف	طبقه‌بندی مطالعات مروری
فرایند درکنار هم قراردادن و بررسی ناهمگنی موجود در یافته‌ها در مطالعات اولیه با استفاده از رویکرد توصیفی (به جای استفاده از روش‌های آماری).	مرور روایتی
نوعی مطالعه مروری که تلاش می‌کند تمام مطالعات مربوط به یک موضوع مشخص را به صورت جامع شناسایی، ارزیابی و ترکیب کند. مرور سیستماتیک اغلب برای آزمون یک فرضیه مشخص یا مجموعه فرضیه‌های به هم مرتبط، استفاده می‌شود.	مرور سیستماتیک
نوعی مطالعه مروری که از تکنیک‌های آماری مشخص برای تلفیق نتایج چندین پژوهش به منظور رسیدن به یک برآورد کمی مشخص استفاده می‌کند.	فراتحلیل

مطالعه مروری به جمع‌آوری و ترکیب اطلاعات از منابع مختلف، متراکم‌سازی دانش موجود، بررسی تخصصی مقاله‌های منتشر شده توسط سایر متخصصان و کارشناسان آن حوزه، جایگزینی مقاله اصلی با یک اثر ماندگارتر، شناسایی رشته‌های تخصصی در حال ظهور و هدایت تحقیقات به موضوعات جدید منجر می‌شود و از این طریق انتقال اطلاعات را بین دانشمندان و افراد غیرمتخصص تسهیل می‌کند (وودوارد، ۱۹۷۷).

پژوهش مروری طی چند دهه اخیر به یکی از روش‌های تحقیق مهم تبدیل شده است. برای نمونه، ناشر غیرانتفاعی مرور سالانه^۱ هر سال نشریه خود را در ۴۱ حوزه علوم و علوم اجتماعی از جمله اقتصاد و اقتصاد مالی منتشر می‌کند. هر جلد شامل ۱۲ تا ۴۰ نقد و مقاله مروری جامع و موثق در هریک از این ۴۱ حوزه موضوعی است. به دلیل استناد زیادی که به این تعداد محدود مقاله‌ها می‌شود، نشریه‌های چاپ شده توسط این ناشر ضریب تأثیر بالایی دارد. بسیاری از نویسندگان این مقاله‌ها به نکات اصلی و خلاصه مقاله‌های دیگر می‌پردازند و

1. www.annualreviews.org

جهت‌گیری پژوهش‌های آتی را نشان می‌دهند (وفائیان و منصوریان، ۱۳۹۳). پژوهش سوانسون (۱۹۷۶) نشان داد به‌منظور انتشار مطالعات مروری، سرمایه‌گذاری‌های شایان توجهی صورت می‌گیرد.

پیشینه مطالعات مروری در حوزه حسابرسی

تحقیقات خارجی متعددی به مرور مطالعات انجام شده در حوزه حسابرسی پرداخته‌اند. اسمیت و کروگستاد (۱۹۸۸) به تحلیل محتوای ۱۱۳ مقاله چاپ شده در ۱۴ شماره نخست مجله «حسابرسی: نشریه عمل و نظریه» پرداختند. تحلیل محتوای آنها به ارائه طبقه‌بندی از موضوعات تحقیقات حسابرسی، شامل هفت طبقه مسائل حرفه‌ای، اداره مؤسسه‌ها، فناوری حسابرسی، فرایند حسابرسی، گزارشگری، حسابرسی داخلی/عملیاتی و سایر منجر شد. لسبج و وچلر (۲۰۱۲) با استفاده از تکنیک تحلیل محتوای مبتنی بر کامپیوتر، به بررسی چکیده ۳,۱۴۳ مقاله چاپ شده در ۲۵ مجله حسابداری در بازه زمانی ۱۹۲۶ تا ۲۰۰۵ پرداختند و بر این اساس، تم‌های تحقیقاتی حسابرسی را در قالب هشت خوشه و ۱۶ زیرخوشه شناسایی کردند.

سولومون و تروتمن (۲۰۰۳) تحقیقات آزمایشی منتشر شده با موضوع قضاوت و تصمیم‌گیری در مجله «حسابداری، سازمان‌ها و جامعه»^۱ را در بازه زمانی ۱۹۷۶ تا ۲۰۰۰ بررسی کردند. آنها برای طبقه‌بندی تحقیقات، از چارچوب تئوریک ارائه شده در مطالعات سولومون و شیلدز (۱۹۹۵) و لیبی و لوفت (۱۹۹۳) بهره بردند. نلسون و تان (۲۰۰۵) مطالعات مربوط به موضوع قضاوت و تصمیم‌گیری را در سه حوزه کلی وظیفه حسابرسی، حسابرِس و ویژگی‌های فردی وی و تعامل بین حسابرِس و سایر مشارکت‌کنندگان در اجرای وظیفه، طبقه‌بندی کردند.

گرملینگ، جنکینز و تیلور (۲۰۱۰) در مطالعه مروری خود از قوانین کمیسیون بورس و اوراق بهادار برای سازماندهی تحقیقات استفاده کردند. بر این اساس تحقیقات استقلال حسابرسی در پنج طبقه روابط مالی، تجاری و استخدامی، ارائه خدمات غیرحسابرسی، مسائل حق‌الزحمه حسابرسی، مسائل چرخش حسابرِس و نقش گسترش یافته کمیته حسابرسی سازماندهی شدند.

فرانسیس (۲۰۱۱) با مرور تحقیقات آرشیوی کیفیت حسابرسی در مجله‌های آمریکای شمالی، چارچوبی عمومی برای هدایت و زمینه‌بندی تحقیقات کیفیت حسابرسی ارائه کرد. در این چارچوب، کیفیت حسابرسی همانند یک پیوستار دارای درجه‌بندی در نظر گرفته شد که توسط شش سطح ورودی‌های فرایند حسابرسی، فرایند حسابرسی، مؤسسه‌های حسابرسی، صنعت حسابرسی و بازارهای حسابرسی، نهادها و پیامدهای اقتصادی حسابرسی تحت تأثیر قرار

می گیرد. مطالعه مروری نشل و همکارانش (۲۰۱۳) در بردارنده مطالعات رفتاری، آزمایشی و پیمایشی در حوزه کیفیت حسابرسی است. در این پژوهش عوامل تعیین کننده کیفیت حسابرسی بر اساس «کارت ارزیابی متوازن» در چهار بخش ورودی، فرایند، نتیجه و شرایط حسابرسی، سازماندهی شدند. ترامپتر و همکارانش (۲۰۱۳) به مرور مطالعات صورت گرفته در زمینه نقش حسابرس در گزارشگری متقالبانه پرداختند. آنها برای یکپارچه کردن مطالعات در این حوزه، از مدلی شامل چهار بخش مثلث تقلب، اقدامات ضد تقلب شرکت صاحبکار، عناصر تقلب و نقش حسابرس در ارتباط با تقلب استفاده کردند.

بر اساس بررسی های انجام شده، مطالعه مروری چندانی در داخل کشور انجام نگرفته است و تنها پژوهش داخلی در حوزه حسابرسی که تا حدی به موضوع پژوهش نزدیک است، پژوهش ساعی، لاری دشت بیاض و فاتح گوش (۱۳۹۴) است. آنها با بهره مندی از طبقه بندی شانزده گانه لسیج و وچلر (۲۰۱۲)، به تحلیل محتوای ۱۱۸ مقاله از ۱۶ مجله علمی پژوهشی طی سال های ۱۳۷۸ تا ۱۳۹۱ پرداختند. یافته های پژوهش آنها نشان داد تعداد و تنوع مقاله های چاپ شده در هفت زمینه حرفه، گزارش حسابرسی و استفاده کنندگان صورتهای مالی، ارتباط حسابرس با مشتری، حاکمیت شرکتی، بازار حسابرسی، روش های حسابرسی، خطر تقلب و ریسک حسابرسی، نسبت به زمینه های دیگر بیشتر بوده است.

جمع بندی بررسی پیشینه پژوهش نشان می دهد مطالعه مروری نقش فزاینده ای در رشد دانش و انتقال اطلاعات ایفا می کند. مطالعه مروری چارچوبی ایجاد می کند که بتوان تحقیقات انفرادی را در قالب یک چشم انداز مشاهده کرد و زمینه شناسایی حوزه جدیدی از مطالعات را فراهم آورد. همچنین پیشینه تحقیقات حسابرسی در داخل و خارج از کشور نشان می دهد که بر خلاف مطالعات داخلی، مطالعات مروری در ادبیات خارجی اهمیت ویژه ای دارد و مطالعات مروری متعددی برای روشن شدن روند پیشرفت تحقیقات حسابرسی انجام شده است. اغلب این مطالعات از چارچوب معینی برای طبقه بندی مقاله های بهره برده اند و به کمک آن به تحلیل مطالعات پرداخته اند.

روش شناسی پژوهش

با توجه به اینکه هدف پژوهش حاضر، آزمون یک فرضیه مشخص یا تلفیق نتایج چندین پژوهش نیست، از میان تعاریف یاد شده از مطالعه مروری، مرور روایتی روش مناسبی برای شناسایی و توصیف حوزه های تحقیقات حسابرسی است؛ از این رو، پژوهش حاضر مروری روایتی است که بر اساس روش آرشیوی و رویکرد توصیفی به بررسی ادبیات تحقیقات حسابرسی در ایران پرداخته است.

به‌منظور یافتن ادبیات در باب موضوع پژوهش، با مراجعه به سامانه ۱۶ نشریه علمی پژوهشی و علمی ترویجی حسابداری و حسابرسی دارای اعتبار از وزارت علوم (مصوب آذر ۱۳۹۶)، سه کلیدواژه حسابرسی، حسابرس و حسابرسان در عنوان، واژگان کلیدی و چکیده مقاله‌های منتشر شده در بازه زمانی ۱۳۷۱ (تاریخ انتشار قدیمی‌ترین مجله) تا پاییز ۱۳۹۶ جست‌وجو شد. با توجه به اینکه در زمان جمع‌آوری داده‌ها شماره زمستان ۱۳۹۶ نشریه دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت به چاپ رسیده بود، مقاله‌های این شماره نیز در داده‌ها لحاظ شد. از سوی دیگر، چون این احتمال وجود داشت که سه واژه یاد شده در عنوان، واژگان کلیدی یا چکیده مقاله‌ها استفاده نشده باشد، اما موضوع مقاله به حوزه حسابرسی مربوط باشد، ماهیت مقاله‌ها در نشریه‌ها به‌صورت چشمی بررسی شد و مقاله‌های مرتبط با حسابرسی که در نتیجه جست‌وجوی این سه واژه شناسایی نشده بودند به داده‌ها اضافه شدند. علاوه بر بررسی نشریه‌های گروه حسابداری و حسابرسی، ۸ نشریه گروه مالی، ۵۹ نشریه گروه مدیریت و ۳۸ نشریه گروه اقتصاد (بر اساس فهرست نشریه‌های دارای اعتبار وزارت علوم، مصوب آذر ۹۶) نیز بررسی شدند و ۳۱ مقاله مرتبط با حسابرسی شناسایی شد. در مجموع ۵۲۹ مقاله مرتبط با حسابرسی در بازه زمانی ۱۳۷۱ تا پاییز ۱۳۹۶ به چاپ رسیده بود که ۷۲ مقاله در شماره‌های دارای درجه علمی پژوهشی منتشر نشده بودند که به‌منظور اطمینان از کیفیت مقاله‌های جمع‌آوری شده، این ۷۲ مقاله حذف شدند و ۴۵۷ مقاله علمی پژوهشی و علمی ترویجی برای بررسی باقی ماند.

برای تدوین نقشه ادبیات پژوهش، پس از بررسی چارچوب مفهومی مقاله‌ها، متغیرهای مستقل و وابسته این پژوهش‌ها شناسایی شد و متغیرهایی که موضوع مشابهی داشتند، در یک گروه دسته‌بندی شدند. بر اساس ماتریس روابط بین متغیرهای مستقل و وابسته شناسایی شده در مقاله‌ها، چارچوب مفهومی پژوهش‌های حسابرسی ایران طراحی شد و حوزه‌های تحقیقاتی حسابرسی شناسایی شدند.

یافته‌های پژوهش

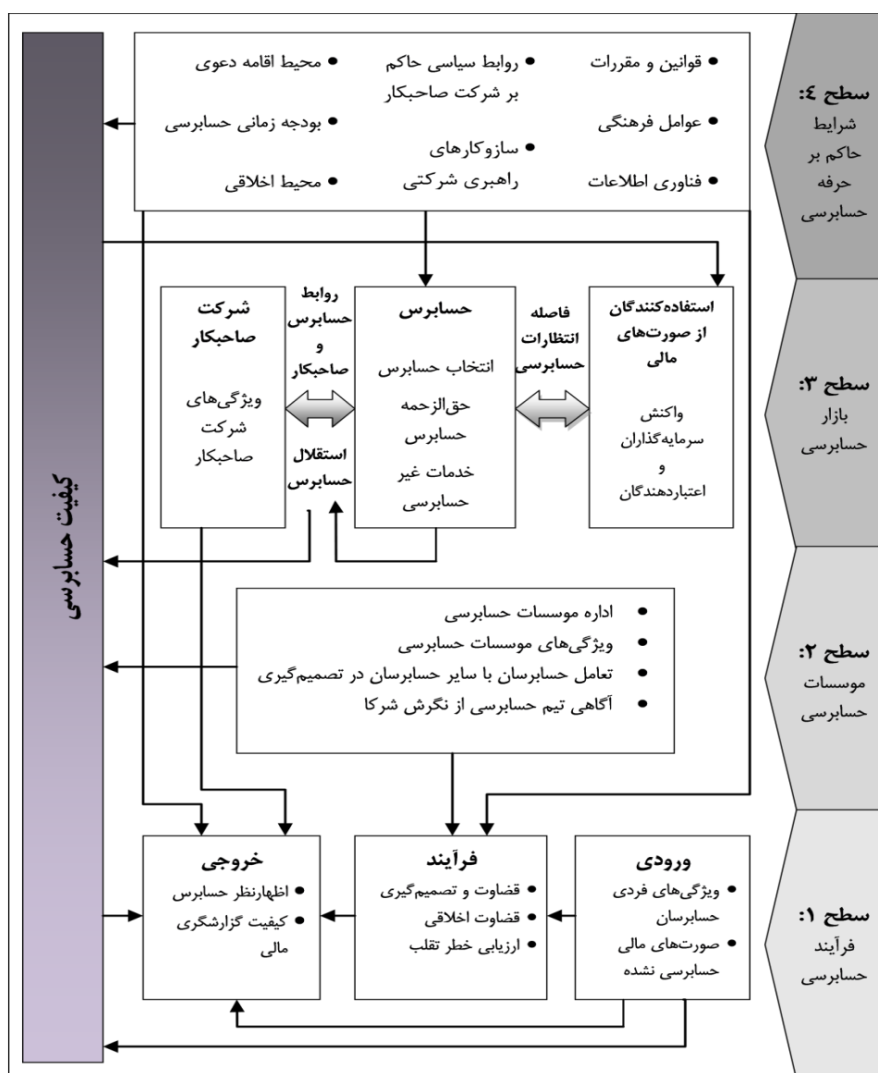
جدول ۲ تعداد پژوهش‌های حسابرسی چاپ شده در هر یک از ۱۶ نشریه علمی پژوهشی و علمی ترویجی حسابداری و حسابرسی و نشریه‌های گروه‌های مالی، اقتصاد و مدیریت را از سال ۱۳۷۱ (تاریخ انتشار قدیمی‌ترین مجله) تا پایان پاییز سال ۱۳۹۶ نشان می‌دهد. نشریه دانش حسابرسی بیشترین تعداد مطالعات حسابرسی را در این بازه زمانی به خود اختصاص داده است. همچنین از مجموع ۴۵۷ مقاله بررسی شده، ۴۲۶ مقاله مرتبط در نشریه‌های گروه حسابداری و حسابرسی، ۱۶ مقاله در نشریه‌های گروه مالی و ۱۵ مقاله در نشریه‌های گروه اقتصاد و مدیریت به چاپ رسیده است.

جدول ۲. فراوانی مقاله های حسابرسی چاپ شده در نشریه های علمی پژوهشی

درصد فراوانی	فراوانی	عنوان نشریه (اولین سال انتشار)
-	۱	آموزش و توسعه منابع انسانی - انجمن علمی آموزش و توسعه منابع انسانی ایران - مدیریت (۱۳۹۳)
-	۱	علوم مدیریت ایران - انجمن علوم مدیریت ایران - گروه مدیریت (۱۳۸۵)
-	۱	مطالعات رفتار سازمانی - انجمن علمی مدیریت رفتار سازمانی - گروه مدیریت (۱۳۹۲)
-	۱	اقتصاد و بانکداری اسلامی - انجمن اقتصاد اسلامی ایران - گروه اقتصاد (۱۳۹۲)
-	۱	اقتصاد پولی مالی - دانشگاه فردوسی با همکاری انجمن بازرگانی - گروه اقتصاد (۱۳۷۳)
-	۲	چشم انداز مدیریت مالی - دانشگاه شهید بهشتی - گروه مالی (۱۳۹۰)
-	۲	مجله ایرانی مطالعات مدیریت - دانشگاه تهران پردیس قم - گروه مدیریت (۱۳۸۵)
-	۲	سیاست های مالی و اقتصادی - معاونت امور اقتصادی وزارت امور اقتصادی و دارایی - گروه اقتصاد (۱۳۹۲)
۱	۳	مطالعات مدیریت، بهبود و تحول - دانشگاه علامه طباطبائی - گروه مدیریت (۱۳۷۰)
۱	۳	پژوهشنامه مالیات - سازمان امور مالیاتی کشور - گروه اقتصاد (۱۳۷۲)
۱	۳	مدیریت دارایی و تأمین مالی - دانشگاه اصفهان با همکاری دانشگاه های دیگر - گروه مالی (۱۳۹۲)
۱	۴	پژوهش های کاربردی در گزارشگری مالی - مرکز تحقیقات تخصصی حسابداری و حسابرسی سازمان حسابرسی - گروه حسابداری (۱۳۹۱)
۲	۷	حسابداری ارزشی و رفتاری - دانشگاه خوارزمی با همکاری انجمن حسابداری مدیریت ایران - گروه حسابداری (۱۳۹۵)
۲	۱۱	بورس اوراق بهادار - سازمان بورس و اوراق بهادار - گروه مالی (۱۳۸۷)
۳	۱۲	پیشرفت های حسابداری - دانشگاه شیراز - گروه حسابداری (۱۳۷۸)
۳	۱۳	پژوهش های حسابداری مالی - دانشگاه اصفهان - گروه حسابداری (۱۳۸۸)
۳	۱۴	دانش حسابداری مالی - دانشگاه بین المللی امام خمینی (ره) - گروه حسابداری (۱۳۹۰)
۳	۱۴	مطالعات حسابداری و حسابرسی - انجمن حسابداری ایران - گروه حسابداری
۴	۱۶	مطالعات تجربی حسابداری مالی - دانشگاه علامه طباطبائی - گروه حسابداری (۱۳۸۲)
۴	۲۰	حسابداری مالی - دانشگاه آزاد اسلامی واحد مبارکه - گروه حسابداری (۱۳۸۸)
۵	۲۳	حسابداری مدیریت - دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات - گروه حسابداری (۱۳۸۷)
۵	۲۴	دانش حسابداری - دانشگاه شهید باهنر کرمان - گروه حسابداری (۱۳۸۹)
۵	۲۵	پژوهش های تجربی حسابداری - دانشگاه الزهراء - گروه حسابداری (۱۳۹۰)
۶	۲۸	تحقیقات حسابداری و حسابرسی - انجمن حسابداری ایران - گروه حسابداری (۱۳۸۸)
۷	۳۳	پژوهش های حسابداری مالی و حسابرسی - دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرکزی - گروه حسابداری (۱۳۸۸)
۱۲	۵۴	بررسی های حسابداری و حسابرسی - دانشگاه تهران - گروه حسابداری (۱۳۷۱)
۱۴	۶۴	دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت - انجمن حسابداری مدیریت ایران - گروه حسابداری (۱۳۹۱)
۱۶	۷۵	دانش حسابرسی - دیوان محاسبات - گروه حسابداری (۱۳۷۳)
۱۰۰	۴۵۷	جمع

شکل ۱ چارچوب مفهومی پژوهش‌های حسابرسی ایران را نشان می‌دهد. تحقیقات انجام‌شده در حوزه حسابرسی در چهار سطح کلی فرایند حسابرسی، مؤسسه‌های حسابرسی، بازار حسابرسی و شرایط حاکم بر حرفه حسابرسی طبقه‌بندی شدند. همان‌طور که در چارچوب مفهومی مشاهده می‌شود، کیفیت حسابرسی مشابه پژوهش فرانسیس (۲۰۱۱) همانند یک پیوستار در نظر گرفته شده که تحت تأثیر هر یک از چهار سطح تحقیقاتی نام برده قرار می‌گیرد.

شکل ۱. چارچوب مفهومی پژوهش‌های حسابرسی در ایران

جدول ۳ توزیع فراوانی گرایش های موضوعی پژوهش های حسابرسی در ایران را در بازه زمانی ۱۳۷۱ تا ۱۳۹۳ نشان می دهد. همان طور که مشاهده می شود، کیفیت حسابرسی بیشترین میزان فراوانی را در مقایسه با سایر حوزه های تحقیقات حسابرسی دارد. همچنین جدول ۴ طبقه بندی تحقیقات حسابرسی را بر مبنای روش تحقیق نشان می دهد. بر اساس نتایج این بخش، تحقیقات حسابرسی، عمدتاً با استفاده از روش آرشویی و پیمایشی صورت پذیرفته است.

جدول ۳. توزیع فراوانی گرایش های موضوعی پژوهش های حسابرسی در ایران

موضوع پژوهش	تعداد مقاله ها	درصد مقاله ها
کیفیت حسابرسی	۱۲۲	۲۷
حق الزحمه حسابرسی	۵۷	۱۲
اظهار نظر حسابرس	۵۵	۱۲
روابط حسابرس صاحبکار	۳۳	۷
قضاوت حسابرسی	۲۹	۶
تقلب	۲۶	۶
اداره مؤسسه های حسابرسی	۲۳	۵
اخلاق و رفتار حرفه ای	۱۷	۴
شرایط حاکم بر حرفه حسابرسی	۱۶	۴
انتخاب حسابرس	۱۱	۲
سایر	۶۸	۱۵
	۴۵۷	۱۰۰

جدول ۴. فراوانی تحقیقات حسابرسی بر مبنای روش تحقیق

ردیف	روش تحقیق	فراوانی	درصد فراوانی
۱	آرشویی	۲۸۸	۶۳
۲	پرسشنامه	۱۴۵	۳۳
۳	علمی ترویجی	۱۱	۳
۴	مرور ادبیات	۴	۱
۵	مصاحبه	۳	-
۶	تحلیلی تفسیری	۲	-
۷	مطالعه موردی	۲	-
۸	تحلیل محتوا	۱	-
۹	نظریه پردازی زمینه بنیان	۱	-
	جمع	۴۵۷	۱۰۰

جدول ۵ روند زمانی تحقیقات حسابرسی را به تفکیک هر حوزه تحقیقاتی نشان می‌دهد. همان‌طور که مشاهده می‌شود، تحقیقات حسابرسی در طی زمان، روند رو به رشدی داشته است.

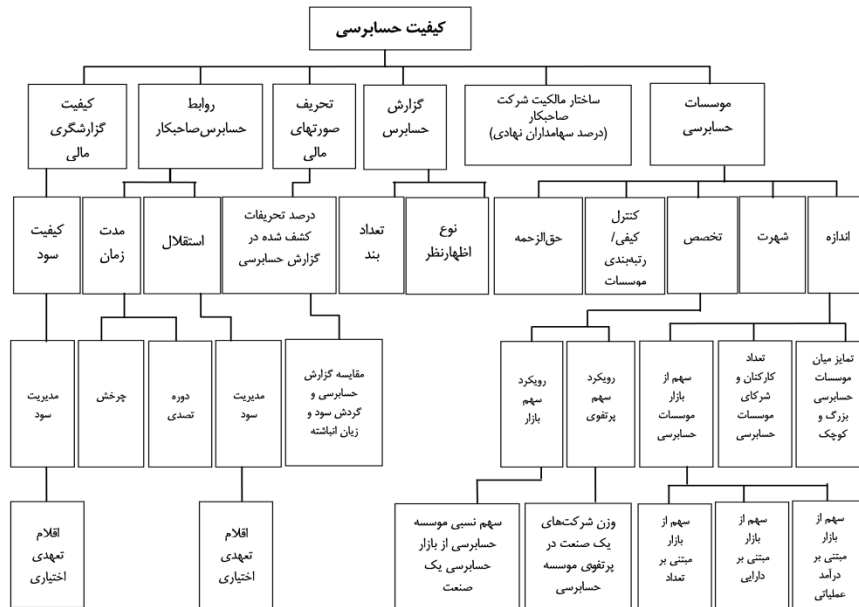
جدول ۵. روند زمانی حوزه‌های تحقیقات حسابرسی

حوزه	۱۳۸۷-۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵	۱۳۹۶	کل
انتخاب حسابرس	۰			۱	۲	۲	۴	۲			۱۱
شرایط حاکم بر حسابرسی	۵	۲	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۲	۱۶
اخلاق و رفتار حرفه‌ای	۰				۱	۲	۲	۱		۶	۱۷
اداره مؤسسه‌های حسابرسی	۱			۱	۱			۸	۷	۴	۲۳
تقلب	۰	۱			۳	۱	۲	۳	۵	۱۱	۲۶
قضاوت حسابرسی	۱	۳		۱	۱	۳	۴	۳	۳	۱۰	۲۹
روابط حسابرس و صاحبکار	۲			۴	۵	۵	۵	۹		۴	۳۳
اظهار نظر حسابرس	۱	۱	۳	۴	۵	۶	۱۰	۴	۱۲	۹	۵۵
حق‌الزحمه حسابرسی	۲			۱	۶	۲	۷	۱۲	۱۵	۱۱	۵۷
کیفیت حسابرسی	۲	۲	۴	۷	۱۳	۲۱	۹	۱۶	۲۷	۲۱	۱۲۲
سایر	۷	۱	۱	۴	۵	۳	۸	۱۳	۱۶	۱۰	۶۸
جمع کل	۲۱	۱۰	۱۲	۲۴	۴۳	۴۶	۵۶	۶۳	۹۴	۸۸	۴۵۷

در بخش بعدی چارچوب مفهومی هر یک از ۱۱ حوزه تحقیقاتی اشاره شده در جدول ۳ به تفصیل بررسی شده‌اند.

کیفیت حسابرسی

شکل ۲ ابعاد و مؤلفه‌هایی که برای عملیاتی کردن مفهوم کیفیت حسابرسی در تحقیقات آرشیوی حسابرسی ایران استفاده شده است را به نمایش گذاشته است. جدول ۶ نیز فراوانی و درصد فراوانی شاخص‌های به کار رفته در تحقیقات را نشان می‌دهد. همان‌طور که مشاهده می‌شود، شاخص اندازه مؤسسه حسابرسی بیشترین فراوانی را در مقایسه با سایر شاخص‌ها دارد. در اغلب تحقیقات، محققان با طبقه‌بندی مؤسسه‌ها به دو دسته بزرگ و کوچک و نسبت‌دادن عدد یک و صفر به آنها، کیفیت حسابرسی را اندازه‌گیری کرده‌اند.

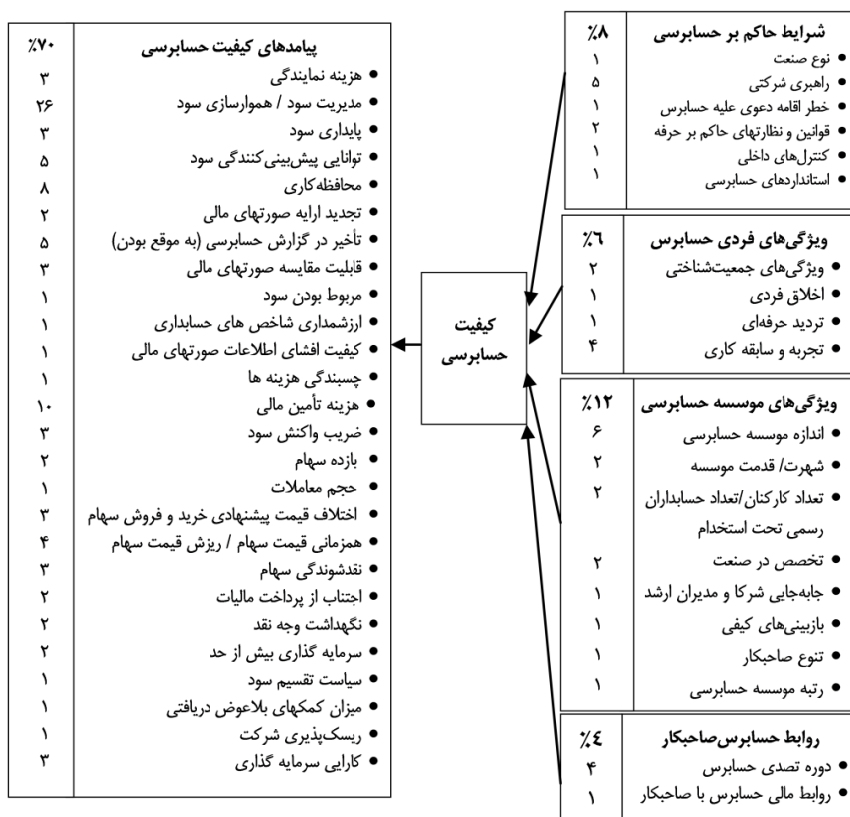

شکل ۲. ابعاد و مؤلفه های کیفیت حسابداری در پژوهش های حسابداری ایران

جدول ۶. شاخص های استفاده شده در تحقیقات ایران برای اندازه گیری کیفیت حسابداری

درصد فراوانی	فراوانی شاخص در مطالعات	شاخص کیفیت حسابداری
۳۳	۶۳	اندازه حسابرس
۲۷	۵۲	مدت زمان روابط حسابرس صاحبکار
۲۰	۳۹	تخصص حسابرس در صنعت
۵	۱۰	امتیاز کنترل کیفی / رتبه بندی مؤسسه ها
۴	۷	تحریفات کشف شده در گزارش حسابرس
۳	۶	نوع اظهار نظر حسابرس
۳	۵	کیفیت گزارشگری مالی
۲	۴	شهرت حسابرس
۱	۲	تعداد بندهای گزارش حسابرس
۱	۲	استقلال حسابرس
۱	۲	حقوق الزامه
-	۱	ساختار مالکیت شرکت صاحبکار
۱۰۰	۱۹۳	

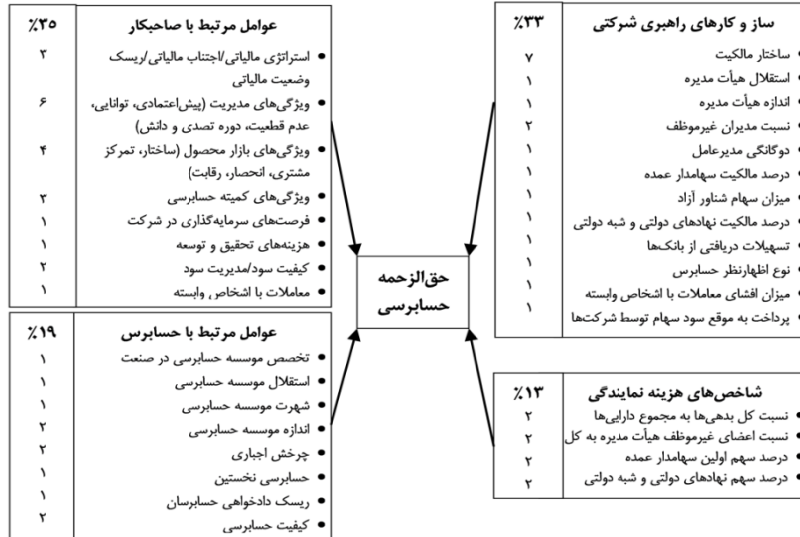
شکل ۳ چارچوب مفهومی پژوهش‌های کیفیت حسابرسی در ایران، فراوانی و درصد فراوانی روابط بررسی شده در تحقیقات را نشان می‌دهد. همان‌طور که در شکل مشاهده می‌شود، ۷۰ درصد تحقیقات انجام شده در زمینه کیفیت حسابرسی به بررسی پیامدهای کیفیت حسابرسی در قالب کیفیت گزارشگری مالی و واکنش سرمایه‌گذاران و اعتباردهندگان پرداخته‌اند.

شکل ۳. چارچوب مفهومی پژوهش‌های کیفیت حسابرسی در ایران

حق‌الزحمه حسابرسی

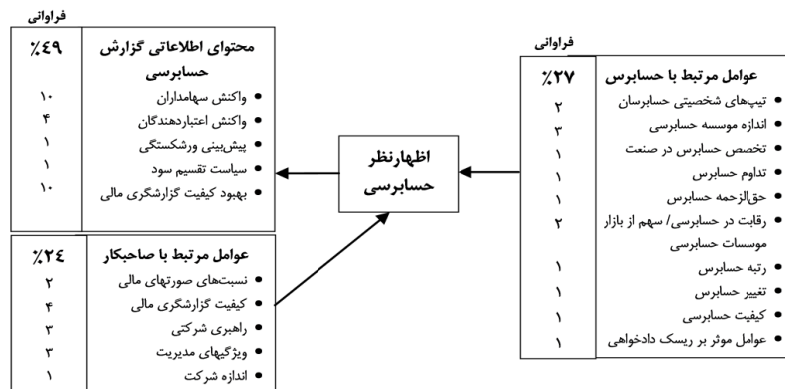
حسابرسان برای قیمت‌گذاری خدمات حسابرسی از عوامل گوناگونی استفاده می‌کنند و تحقیقات متعددی در رابطه با شناسایی و ارزیابی این عوامل انجام شده است. شکل ۴ نشان می‌دهد ۶۸ درصد روابط بررسی شده در تحقیقات، بر مطالعه تأثیر سازوکارهای راهبری شرکتی و عوامل مرتبط با صاحبکار بر حق‌الزحمه حسابرسی تمرکز کرده‌اند.

شکل ۴. چارچوب مفهومی تحقیقات انجام شده در حوزه حق الزحمه حسابرسی در ایران

اظهار نظر حسابرسی

شکل ۵ چارچوب مفهومی تحقیقات انجام شده در حوزه اظهار نظر حسابرسی را نشان می دهد:

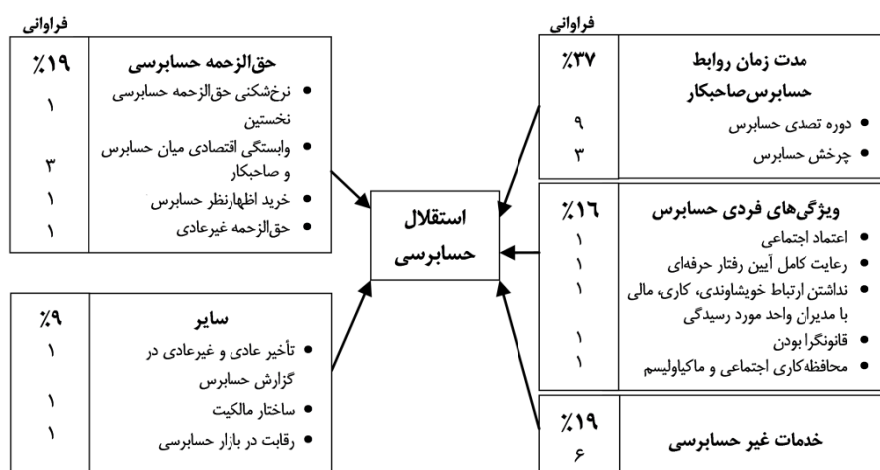
شکل ۵. چارچوب مفهومی تحقیقات انجام شده در حوزه اظهار نظر حسابرسی در ایران

چارچوب بالا نشان می دهد ۴۹ درصد روابط بررسی شده در تحقیقات این حوزه به مطالعه محتوای اطلاعاتی گزارش های حسابرسی در قالب بررسی واکنش سهامداران، واکنش اعتباردهندگان، پیش بینی ورشکستگی، سیاست تقسیم سود و بهبود کیفیت گزارشگری مالی

پرداخته‌اند. در این تحقیقات محققان به نوع اظهارنظر حسابرِس، کسری ذخایر اشاره شده در گزارش حسابرسی و اظهار نظر حسابرِس در شرایط ابهام در مورد تداوم فعالیت توجه کرده‌اند.

روابط حسابرِس صاحبکار

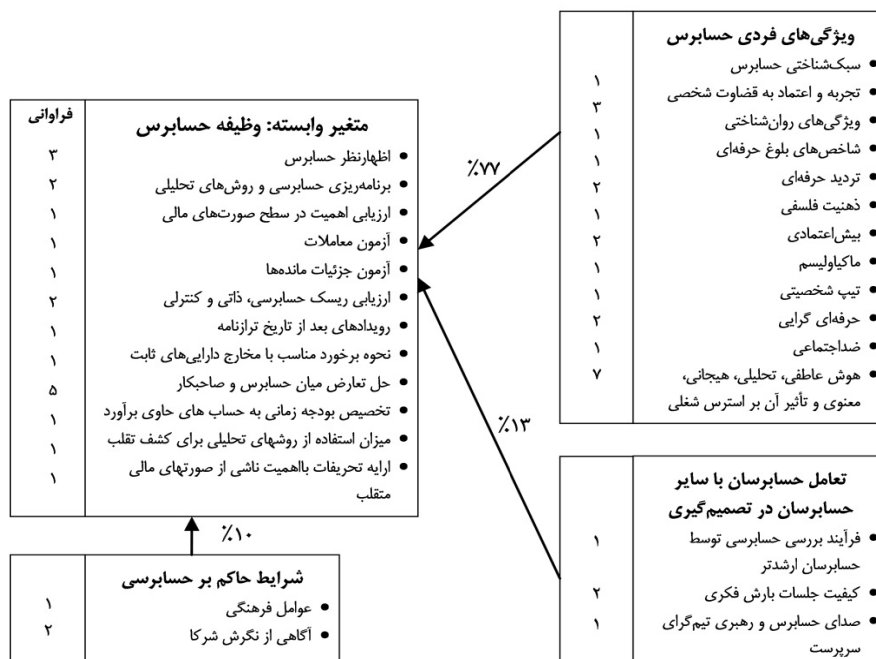
بخش عمده تحقیقات انجام شده در زمینه روابط حسابرِس صاحبکار، در ارتباط با استقلال حسابرسی است. همان‌طور که در شکل ۴ مشاهده می‌شود، ۳۷ درصد تحقیقات انجام شده در زمینه تأثیر مدت زمان روابط حسابرِس صاحبکار بر استقلال حسابرِس است.

شکل ۶. چارچوب مفهومی پژوهش‌های استقلال حسابرسی در ایران

قضاوت حسابرسی

شکل ۷ چارچوب مفهومی تحقیقات انجام شده در حوزه قضاوت و تصمیم‌گیری را نشان می‌دهد. حسابرسان برای اطمینان کلی و اظهارنظر حرفه‌ای، وظایف مختلفی انجام می‌دهند که این وظایف مستلزم قضاوت و تصمیم‌گیری است. در این میان، خصیصه‌های فردی حسابرِس، تعامل او با حسابرسان و افراد ذی‌نفع شرکت و شرایط حاکم بر حسابرسی، می‌تواند بر نتیجه نهایی کار او تأثیرگذار باشد که محققان به این مسئله در تحقیقات قضاوت و تصمیم‌گیری توجه کرده‌اند. همان‌طور که در شکل مشاهده می‌شود، ۷۷ درصد تحقیقات انجام شده در ایران، تأثیر ویژگی‌های فردی حسابرِس بر قضاوت و تصمیم‌گیری را بررسی کرده‌اند.

شکل ۷. چارچوب مفهومی تحقیقات انجام شده در حوزه قضاوت و تصمیم گیری در ایران

شرایط حاکم بر حرفه حسابرسی

در جدول ۷، زیرشاخه های تحقیقات انجام شده در حوزه شرایط حاکم بر حرفه حسابرسی و فراوانی تحقیقات صورت پذیرفته در این زمینه درج شده است.

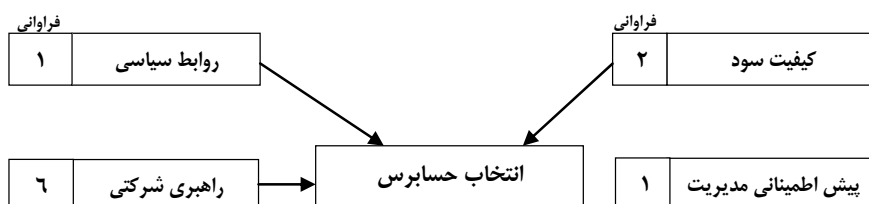
جدول ۷. زیرشاخه های تحقیقات انجام شده در حوزه شرایط حاکم بر حرفه حسابرسی

فراوانی	زیرشاخه تحقیقاتی	
۵	عوامل تعیین کننده زمان اجرای حسابرسی، تأثیر فشار زمانی بر رفتارهای غیر حرفه ای حسابرسان، رابطه میزان زمان حسابرسی و کیفیت گزارشگری مالی.	مدت زمان اجرای حسابرسی
۷	اهمیت و اثربخشی استانداردهای حسابداری از دیدگاه حسابرسان، تأثیر استانداردهای حسابداری بر کیفیت اظهار نظر حسابرس، بررسی اجرای استاندارد حسابرسی رسیدگی به اطلاعات مالی آتی بر کیفیت پیش بینی سود، الگوی رویکرد حسابداران و حسابرسان به استانداردهای حسابداری، نقش رویکردهای تدوین استانداردها بر گزارشگری مالی متهورانه، نقش استاندارد حسابرسی ۷۰۰ در کاهش فاصله انتظارات حسابرسی.	قوانین و مقررات
۴	عوامل مؤثر بر تمایل حسابرسان در استفاده از دستاوردهای فناوری اطلاعات، تأثیر زبان گزارشگری مالی گسترش پذیر و شبکه عصبی مصنوعی بر حسابرسی.	فناوری اطلاعات

انتخاب حسابرسی

مطالعات مربوط به انتخاب حسابرسی، به دنبال پاسخ به این پرسش هستند که چرا صاحبکار از میان مؤسسه‌های حسابرسی مختلف، مؤسسه خاصی را به عنوان حسابرسی خود انتخاب می‌کند.

شکل ۸. چارچوب مفهومی پژوهش‌های انجام شده در حوزه انتخاب حسابرسی در ایران

تقلب

جدول ۸ زیرشاخه‌های تحقیقات انجام شده در حوزه تقلب و فراوانی تحقیقات صورت پذیرفته در این زمینه را نشان می‌دهد.

جدول ۸. زیرشاخه‌های تحقیقات انجام شده در حوزه تقلب

فراوانی	زیرشاخه تحقیقاتی
۱	معرفی مفاهیم تقلب
۳	مسئولیت حسابرسی در زمینه پیشگیری و کشف تقلب و شکاف انتظاراتی بین دیدگاه‌های موجود
۶	پیش‌بینی و شناسایی گزارشگری مالی متقلبانه با استفاده از داده‌کاوی، قانون بنفورد، شبکه عصبی مصنوعی، نظریه پردازای زمینه‌بنیان، نسبت‌های مالی
۸	عوامل مؤثر بر احتمال گزارشگری مالی متقلبانه شامل راهبری شرکتی، پیش‌اطمینانی مدیران، متغیرهای حسابرسی همانند اندازه حسابرسی، دوره تصدی، تغییر حسابرسی، نگرش و هنجارهای انتزاعی
۳	استفاده از ابزار کمکی تصمیم‌گیری در ارزیابی ریسک تقلب
۲	عوامل مؤثر بر گزارش تقلب توسط کارکنان شامل عدالت سازمانی، نگرش درباره گزارش، هزینه شخصی گزارشگری، ویژگی شخصیتی فعال، دینداری و شدت اخلاقی، وجود شواهد قوی از تقلب، ناشناس ماندن
۱	تأثیر عوامل خطر تقلب بر تعدیل برنامه حسابرسی
۱	نقش حسابرسان در جلوگیری از فساد و ارتقای سلامت نظام اداری

اداره مؤسسه های حسابرسی

جدول ۹ زیرشاخه های تحقیقات انجام شده در حوزه اداره مؤسسه های حسابرسی و فراوانی تحقیقات صورت پذیرفته در این زمینه را نشان می دهد.

جدول ۹. زیرشاخه های تحقیقات انجام شده در حوزه اداره مؤسسه های حسابرسی

فراوانی	زیرشاخه تحقیقاتی	
۱۴	احساس تبعیض جنسیتی میان کارکنان، فرصت رشد کارکنان و میل آنها به جابه جایی، ارزیابی عملکرد در مؤسسه های حسابرسی، حرفه ای گرایي زنان در حسابرسی، تأثیر فرهنگ سازمانی بر تعهد حرفه ای کارکنان، رضایت شغلی کارکنان مؤسسه های حسابرسی، عوامل مؤثر بر رفتار ناکارآمد حسابرسان، ارزش گذاری منابع انسانی، علل و پیامدهای استرس حسابرسان	کارکنان
۱	نیازسنجی آموزشی و شناسایی مهارت های حسابرسان	آموزش
۴	تأثیر سبک حسابرسی بر تقاضا برای کیفیت خدمات، قابلیت مقایسه صورتهای مالی، ویژگی های کیفی اطلاعات حسابداری	سبک حسابرسی
۳	توازن بین فعالیت های حسابرسی و بازاریابی	بازاریابی
۱	موانع تشکیل مؤسسه های بزرگ در ایران	بازار حسابرسی

اخلاق و رفتار حرفه ای

جدول ۱۰ تحقیقات انجام شده در حوزه اخلاق و رفتار حرفه ای و فراوانی آنها را نشان می دهد.

جدول ۱۰. زیرشاخه های تحقیقات انجام شده در حوزه اخلاق و رفتار حرفه ای

فراوانی	زیر شاخه	
۱۱	ویژگی های شخصیتی، تقابل اجتماعی، رابطه مداری، ادراک حسابرسان از رهبری مورد اعتماد و فرهنگ اخلاق، ویژگی رفتاری فرصت طلبی و ماکیاولیسم، جهت گیری اخلاقی و تمایل به دریافت رشوه، رویکرد اخلاقی نسبی گرایي، سطح مهارت حسابرسان	تأثیر ویژگی های فردی بر رفتار اخلاقی
۴	تأثیر رهبری اصیل سازمان، روابط کاری با سرپرستان، نقش تعدیلی جو اخلاقی مدیران بر رفتارهای غیرکارکردی حسابرسان	تأثیر تعامل با سایر حسابرسان بر رفتار اخلاقی
۱	تأثیر حسابرسی، حسابداری و پاسخگویی در توسعه اخلاق اسلامی و توسعه اقتصادی	اخلاق اسلامی
۱	بررسی آیین رفتار حرفه ای حسابرسان از دیدگاه قرآن	

سایر

در جدول ۱۱ سایر حوزه‌های تحقیقاتی شناسایی شده به صورت خلاصه درج شده است.

جدول ۱۱. سایر حوزه‌های تحقیقاتی

فرآوانی	حوزه	فرآوانی	حوزه
۲	اهمیت	۱۱	تأخیر حسابرسی
۲	بررسی مقاله‌های پیشین	۸	حسابرسی مبتنی بر ریسک
۲	حسابرسی فناوری اطلاعات	۸	فاصله انتظارات حسابرس
۲	حسابرسی مستمر	۶	تغییر حسابرسان
۱	سودمندی گزارش حسابرس	۵	تردید حرفه‌ای
۱	حسابرسی داخلی	۵	روش‌های تحلیلی
۱	اثر بخشی خدمات حسابرسی	۵	کنترل‌های داخلی
۱	اشتباهات حسابرسی	۳	رابطه حسابرسی داخلی و حسابرسی مستقل
۱	شواهد حسابرسی	۱	حسابرسی مشترک
۲	سایر	۱	کمیته حسابرسی

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

در این پژوهش با بررسی چارچوب مفهومی مقاله‌ها، شناسایی متغیرهای مستقل و وابسته و مطالعه ماتریس روابط بررسی شده در مقاله‌ها، چارچوب مفهومی جامعی از تحقیقات حسابرسی انجام شده در ایران به دست آمد. بر اساس چارچوب مفهومی یاد شده، ۱۱ حوزه تحقیقاتی شناسایی شد. کیفیت حسابرسی بخش عمده مطالعات گذشته (۲۷ درصد) را به خود اختصاص داده است و حق الزحمه حسابرسی (۱۲ درصد) و اظهار نظر حسابرس (۱۲ درصد) نیز در رتبه‌های دوم و سوم قرار دارند.

بررسی چارچوب مفهومی تحقیقات انجام شده در حوزه کیفیت حسابرسی نشان می‌دهد ۷۰ درصد تحقیقات به بررسی پیامدهای کیفیت حسابرسی در قالب کیفیت گزارشگری مالی و واکنش سرمایه‌گذاران و اعتباردهندگان پرداخته‌اند. در زمینه عوامل تعیین‌کننده کیفیت حسابرسی، به‌طور عمده به اندازه مؤسسه‌های حسابرسی و تخصص آنها در صنعت توجه شده است؛ این در حالی است که درباره مسائل درون سازمانی مؤسسه‌های حسابرسی، همانند ساختار سازمانی، سبک مدیریتی، سیستم پاداش و جبران خدمات کارکنان و تأثیر آنها بر کیفیت حسابرسی، اطلاعاتی در دسترس نیست. به نظر می‌رسد دلیل اصلی نبود پژوهش در این زمینه،

در دسترس نبودن اطلاعات مؤسسه‌های حسابرسی است (فرانسیس، ۲۰۱۱). از این رو، انجام پژوهش‌های بیشتر مستلزم همکاری و تعامل بیشتر محققان با مؤسسه‌های حسابرسی است. همچنین در سطح صنعت و بازار حسابرسی مطالعات محدودی در ایران صورت گرفته است. پرسش‌هایی از قبیل رقابتی یا انحصاری بودن بازار حسابرسی در ایران، تأثیر بازار متمرکز بر کیفیت حسابرسی، موانع ورود به بازار حسابرسی و تأثیر ادغام و ترکیب مؤسسه‌های حسابرسی بر بازار و کیفیت حسابرسی، می‌تواند مسیر مهم دیگری برای تحقیقات آتی در حوزه کیفیت حسابرسی باشد.

موضوع دیگری که محققان باید در پژوهش‌های آتی به آن توجه کنند، نحوه اندازه‌گیری کیفیت حسابرسی است. بر اساس نتایج مندرج در جدول ۶، در اغلب تحقیقات، محققان با طبقه‌بندی مؤسسه‌ها به دو دسته بزرگ و کوچک و نسبت‌دادن عدد یک و صفر، کیفیت حسابرسی را اندازه‌گیری کرده‌اند. شاخص اندازه مؤسسه حسابرسی از روایی سازه بالایی برخوردار است، اما در اندازه‌گیری آن به صورت یک متغیر دو ارزشی، فرض می‌شود که سطح کیفیت حسابرسی در هر دو گروه یکسان است که این موضوع محدودیت این شاخص را در اندازه‌گیری کیفیت حسابرسی نشان می‌دهد (دیفوند و ژانگ، ۲۰۱۴).

بررسی روند زمانی ادبیات حسابرسی در جدول ۵ نشان می‌دهد موضوعاتی همانند قضاوت و تصمیم‌گیری، تقلب، اخلاق و رفتار حرفه‌ای و اداره مؤسسه‌های حسابرسی در سال‌های اخیر در کانون توجه محققان قرار گرفته است و در مقایسه با موضوعاتی همانند کیفیت حسابرسی، حق الزحمه حسابرس و اظهار نظر حسابرس، مطالعات محدودی در زمینه آنها صورت گرفته است که می‌توانند مسیر مهمی برای تحقیقات حسابرسی آتی باشند. برای نمونه، چارچوب مفهومی تحقیقات انجام شده در حوزه قضاوت و تصمیم‌گیری در شکل ۷ نشان می‌دهد از میان مطالعات محدود انجام شده، فقط ۱۷ درصد از تحقیقات به چگونگی تعامل حسابرسان با یکدیگر، با صاحبکاران و سایر مشارکت‌کنندگان در فرایند گزارشگری مالی پرداخته‌اند. با توجه به نظریه‌های متعدد در زمینه تعامل در علوم روان‌شناسی اجتماعی، رفتار سازمانی، جامعه‌شناسی و اقتصاد، تعامل حسابرسان در فرایند گزارشگری مالی می‌تواند یکی از جالب‌ترین موضوعات تحقیقات آینده در حوزه قضاوت و تصمیم‌گیری باشد (نلسون و تان، ۲۰۰۵).

حوزه‌های تحقیقاتی اشاره‌شده در جدول ۱۱ همانند تردید حرفه‌ای و رابطه حسابرسی داخلی و حسابرسان مستقل، موضوعات بااهمیتی در حرفه حسابرسی محسوب می‌شوند، اما مطالعات اندکی در این زمینه صورت گرفته است. مسائلی همانند بررسی ویژگی‌های فردی حسابرسان تردیدگرا، تأثیر آموزش در بهبود قضاوت‌های تردیدگرایانه حسابرسان و نقش تجربه و مهارت در

قضاوت‌های تردیدگرایانه، می‌تواند فرصت‌های تحقیقاتی مناسبی برای سال‌های آتی باشد (هرت، لیبرد، ایرلی و کریشنامورتی، ۲۰۱۳).

همان‌طور که در بخش روش تحقیق اشاره شد، نتایج این پژوهش بر اساس مطالعاتی است که به انتشار مقاله در مجله‌های علمی پژوهشی انجامیده است؛ از این رو پژوهش‌هایی همانند پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد که به انتشار مقاله منجر نشده، در یافته‌های پژوهش حاضر منعکس نشده است.

در پایان برای تحقیقات آتی، پیشنهاد می‌شود که به‌منظور اولویت‌بندی حوزه‌های تحقیقاتی و جهت‌گیری تحقیقات آتی، چارچوب مفهومی به‌دست آمده و حوزه‌های تحقیقاتی شناسایی شده در این پژوهش، با مطالعات مروری خارجی تطبیق داده شده و نظر دانشگاهیان و افراد حرفه‌ای در این زمینه بررسی شود.

منابع

ساعی، م.؛ لاری دشت‌بیاض، م.؛ فاتح‌گوش، ح. (۱۳۹۴). بررسی و تحلیل محتوای تحقیقات علمی پژوهشی حسابرسی در دو دههٔ اخیر. *بررسی‌های حسابداری و حسابرسی*، ۲۲ (۲)، ۲۲۰-۲۰۳.

وفاتیان، ا.؛ منصوریان، ی. (۱۳۹۳). چگونه یک تحقیق مروری انجام دهیم؟ کلیات: اطلاعات، ارتباطات و دانش‌شناسی، ۱۷ (۵)، ۸۵-۹۰.

References

- Aveyard, H. (2010). *Doing a literature review in health and social care: A practical guide*. UK: Open University Press.
- Defond, M. & Zhang, J. (2014). A review of archival auditing research. *Journal of accounting and economics*, 58(2-3), 275-326.
- Francis, J. R. (2011). A framework for understanding and researching audit quality. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 30 (2), 125-152.
- Gramling, A. A., Jenkins, J. G., Taylor, M. H. (2010). Policy and research implications of evolving independence rules for public company auditors. *Accounting Horizons*, 24 (4), 547-566.
- Hurrt, R.K., Brown liburd, H., Early, C., Krishnamoorthy, G. (2013). Research on Auditor Professional Skepticism :literature Synthesis and opportunities for future research. *Auditing: A Journal of Practice and Theory*, 32, 45-97.

- Knechel, W.R., Krishnan, G.V., Pevzner, M.B., Shefchik, L., Velury, U. (2013). Audit quality: insights from the academic literature. *Auditing: A Journal of Practice and Theory*, 32 (S-1), 385–421.
- Lesage, C. & Wechtler, H. (2012). An inductive typology of auditing research. *Contemporary Accounting Research*, 29 (2), 487–504.
- Libby, R. & Luft, J. (1993). Determinants of judgment performance in accounting settings: ability, knowledge, motivation, and environment. *Accounting, Organizations and Society*, 18 (5), 425–450.
- Nelson, M. W. & Tan, H. T. (2005). Judgment and decision making research in Auditing: A task, person, and interpersonal interaction perspective. *Auditing: A Journal of Practice and Theory*, 24 (s-1), 41–71.
- Petticrew, M. & Roberts, H. (2006). *Systematic reviews in the social sciences: A practical guide*. Oxford, UK: Blackwell Publishing Ltd.
- Saei, M., Lari Dashtbayaz, M., Fateh Goush, H. (2015). A review and content analyzing of Iranian auditing research: Two recent decades. *Journal of Accounting and Auditing Review*, 22 (2), 203–220. (in Persian)
- Smith, G. & Krogstad, J. L. (1988). A taxonomy of content and citations in Auditing: A Journal of Practice and Theory. *Auditing: A Journal of Practice and Theory*, 8 (1), 108–117.
- Solomon, I. & Shields, M. D. (1995). Judgment and decision making research in auditing. In R.H.Ashton, & A.H.Ashton (Eds.), *Judgment and decision making research in accounting and auditing* (pp.137–175). Cambridge University Press.
- Solomon, I. & Trotman, K. T. (2003). Experimental judgment and decision research in auditing: the first 25 years of AOS. *Accounting, Organizations and Society*, 28, 395–412.
- Swanson, R.W. (1976). A work study of the review production process. *Journal of the American Society for Information Science*. 27 (1), 70–72.
- Trompeter, G.M., Carpenter, T.D., Desai, N., Jones, K.L., Riley, Jr, R.A. (2013). A Synthesis of Fraud-Related Research. *Auditing: A Journal of Practice and Theory*, 32 (S-1), 287–321.
- Vafaian, A. & Mansourian, Y.(2014). How to do a literature review? *Generalities: Information, Communication, and Knowledge*, 5, 85–90. (in Persian)
- Woodward, A. M. (1977). The roles of reviews in information transfer. *Journal of the American Society for Information Science*, 28 (3), 175–180.